

Nr 83.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tilläggs-
pension åt f. d. förste förmanen S. Persson Lind-
gren m. m.; given Stockholms slott den 27 februari
1925.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla
de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departements-
chefen under punkterna 1:o—3:o hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Möller.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 27 februari 1925.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Möller, anför:

1:o.

Statens tvångsarbetsanstalter tillhörde före år 1921 fångvårdsstaten och
befattningshavarna vid nämnda anstalter voro inordnade bland övrig till
fångvårdsstaten hörande tjänstemannapersonal.

1920 års riksdag, som beslöt avskiljande av tvångsarbetsanstalterna från
fångvårdsstaten, fastställde i samband därmed även särskilda ordinarie av-
löningsstater för dessa anstalter. Enligt dessa stater förändrades dittills-
varande benämningen överkonstapel med förordnande såsom uppsyningsman
till förste förman med dylikt förordnande. Avlöningsförmånerna, som i an-
slutning till vad ovan anförts bibehöllos oförändrade, utgingo enligt staten

[1.]

*Ang. tilläggs-
pension åt
f. d. förste för-
mannen med
förordnande
såsom upp-
syningsman
vid statens
tvångsarbets-
anstalt i
Landskrona
S. Persson
Lindgren.*

med sammanlagt 1,750 kronor, därav 1,000 kronor lön, 550 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor arvode för uppdraget såsom uppsyningsman. Efter 5 år kunde lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor, varigenom lönen alltså slutligen skulle komma att uppgå till 1,200 kronor. Enligt de av riksdagen godkända avlöningsvillkoren, vilka i huvudsak överensstämde med de för fångvårdsstaten dittills gällande, ägde befattningshavare vid tvångsarbetsanstalten även åtnjuta fri bostad jämte nödigt bränsle eller ock ersättning därför. Jämlikt samma villkor var han skyldig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehade, låta sig förflyttas till annan tvångsarbetsanstalt eller till fångvårdsanstalt.

Då ny definitiv löneroglering vid såväl fångvården som statens tvångsarbetsanstalter från och med år 1922 genomfördes, erhöles såväl överkonstaplar med förordnanden såsom uppsyningsmän vid fångvården som förste förmän med förordnanden såsom uppsyningsmän vid tvångsarbetsanstalt befattningar som uppsyningsmän samt hänfördes till lönegraden B 5 i den löneplan, som finnes upptagen i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk. Detta gällde dock icke den å staten för Landskrona tvångsarbetsanstalt uppförde förste förmannen med förordnande som uppsyningsman. Då för de kvinnliga lösdriarnas bevakning och handledning vid arbetet icke andra än kvinnliga tjänstemän ansågos böra komma till användning, uppfördes nämligen ett flertal manliga tjänster, däribland befattningen såsom förste förman med uppsyningsmansförordnande, å övergångsstat, med bibehållande av dittillsvarande avlöningsförmåner. Det förutsattes emellertid såväl av lönerogleringskommittén, vilken ursprungligen väckte förslaget härutinnan, som av föredragande departementschefen (se propositionen nr 264 år 1921), att åtgärder skulle vidtagas för att sålunda å övergångsstat uppförd befattningshavare skulle snarast möjligt beredas anställning å annan ordinarie tjänst, i samband varmed erinrades om befattningshavares här ovan omförmälda skyldighet att låta sig förflyttas. I skrivelse till fångvårdsstyrelsen av den 22 juni 1921 fäste också dåvarande chefen för socialdepartementet styrelsens uppmärksamhet på angelägenheten av att vid uppkommande ledigheter inom fångvårdsstaten å de å övergångsstat för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona uppförda befattningshavarne bereddes anställning inom fångvården.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd, av styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona med skrivelse den 8 september 1924 överlämnad skrift har nu f. d. förste förmannen med förordnande såsom uppsyningsman vid anstalten Sven Persson Lindgren förmålt, att han vid uppnådd pensionsålder förklarats berättigad till en pension av 1,200 kronor för år. Under framhållande av att han varit villig att övergå till befattning vid fångvården, men icke före sitt avskedstagande erhållit dylik transport, har sökanden anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka medgivande, att sökanden erhöles en årlig pension av 2,160 kronor eller det belopp, varmed pen-

sion skulle utgå till uppsyningsman med nyreglerad avlöning vid tvångsarbetsanstalt eller vid fängvården.

I sin förenämnda skrivelse den 8 september 1924 har styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona framhållit, att Lindgren utan eget förvållande blivit uppförd på övergångsstat vid tvångsarbetsanstalten och intill avskedstagandet erlagt vederbörlig pensionsavgift samt under en lång och oförvitlig levnad ägnat sina krafter åt statens tjänst. Styrelsen förordlar varmt ansökningsfrågan.

Styrelsen för
statens tvångs-
arbetsanstalt
i Landskrona.

I utlåtande den 8 oktober 1924 har statskontoret anfört, att sökanden, som vid fängvården innehaft befattning såsom överkonstapel med förordnande såsom uppsyningsman, då tvångsarbetsanstalterna från och med år 1921 skildes från fängvården, blivit förste förman med förordnande såsom uppsyningsman, men uppburit samma avlöningsförmåner, som förut tillkommit honom. Efter erinran om den i samband med nyregleringen av avlöningarna å befattningarna vid tvångsarbetsanstalterna tillkomna övergångsstaten vid anstalten i Landskrona samt den avsedda förflyttningen av befattningshavare å denna stat framhåller statskontoret, att den å samma stat uppförde sökanden icke transporterats till annan ordinarie anställning. När sökanden den 17 juni 1924 uppnådde den ålder av 65 år, då skyldighet för honom inträdde att avgå från tjänsten, hade han alltså fortfarande kvarstått på övergångsstat och statskontoret hade på ansökningsförklarar honom berättigad att från och med månaden näst efter den, vari han erhöle avsked från tjänsten, åtnjuta pension, vilken med hänsyn till att sökanden å övergångsstat ägde uppbära lön med 1,000 kronor jämte två ålderstillägg, ett vart å 100 kronor, fastställdes till belopp av 1,200 kronor årligen.

Statskontoret.

Rörande den nu av sökanden begärda pensionen anför statskontoret här-
efter följande.

Därest sökanden från och med 1922 års ingång överflyttats såsom uppsyningsman å ny stat, hade pension till honom jämlikt föreskriven medeltalsberäkning utgått med 2,064 kronor, alltså ett avsevärt högre belopp än den honom tilldelade pensionen. Statskontoret, som icke anså sig kunna förorda, att åt sökanden bereddes samma pension, som skulle tillkommit honom, därest han inkommit å den nya staten, funne dock — med hänsyn till i ärendet förekommande omständigheter och då till sökanden utgående pension ej kunde anses stå i rimligt förhållande till den avlöning, som tillkomme förste förman å övergångsstat — det vara med billighet överensstämmande, att någon pensionsförbättring bereddes sökanden. Storleken av pensionsförbättringen syntes med hänsyn till de särskilda förmåner, som tillkomme pensionär med icke nyreglerad pension, böra begränsas till 400 kronor, i vilket fall pension jämte pensionsförbättring skulle till sökanden utgå med tillhoppa 1,600 kronor, ett belopp motsvarande den kontanta avlöning, som skulle utgått till å övergångsstat kvarstående förste förman med förordnande såsom uppsyningsman under tid, då han åtnjöt tjänstledighet. Enligt för sista kvartalet 1924 gällande grundtal vid beräkning av dyrtidstillägg vore de med en nyreglerad pension å 1,600 kronor förenade förmåner endast 104 kronor mindre för år räknat än en nyreglerad pension å 2,064 kronor jämte dyrtidstillägg därå. Sökanden syntes böra berättigas åtnjuta pensionsförbättring från och med månaden näst efter den, vari avsked från

tjänsten ägde rum. Vid utbetalande första gången av sådan förbättring komme statskontoret givetvis att tillse, att beloppet avpassades med hänsyn tagen därtill att å pension till belopp av 1,600 kronor utginge pensions-tillägg med endast 120 kronor, under det att å sökandens pension å 1,200 kronor pensionstillägg åtnjutits med 150 kronor.

Åberopande det sålunda anförda hemställer statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att sökanden finge från och med månaden näst efter den, vari avsked från tjänsten ägde rum, uppbära utöver honom författningsenligt tillkommande pension en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 400 kronor årligen.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i utlåtande den 9 december 1924 för sin del biträtt det av statskontoret i förevarande ärende avgivna yttrandet.

Allmänna
civilförvalt-
ningens löne-
nämnd.

Departements-
chefen.

Det synes mig icke billigt, att genom en organisationsändring vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona Lindgren vid sitt avsked från den å övergångsstat uppförda befattningen såsom förste förman med uppsyningsmansförordnande erhåller en avsevärt lägre pension än en uppsyningsman med nyreglerad avlöning vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö eller vid fängvården, med vilken han tidigare varit i såväl avlönings- som pensionshänseende jämställd. Även om jag av skäl, statskontoret anført, icke kan tillstyrka, att Lindgren i pensionshänseende fullt likställes med uppsyningsman med nyreglerad avlöning, delar jag å andra sidan den av nämnda ämbetsverk uttalade och av allmänna civilförvaltningens lönenämnd biträdda uppfattningen, att Lindgren bör erhålla en tilläggspension från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägde rum. Det av statskontoret för tilläggs-pensionen ifrågasatta beloppet, 400 kronor för år, finner jag väl avvägt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. förste förmanen med förordnande såsom uppsyningsman vid statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona Sven Persson Lindgren må från och med månaden näst efter den, varunder avsked från tjänsten ägde rum, uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten av 400 kronor årligen.

2:o.

[2.] Uti en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har extra målaren vid Uppsala hospital och asyl August Amadeus Heinrici anhållit att få komma i åtnjutande av årligt understöd till skäligt belopp.

Häröver har infordrat utlåtande den 3 februari 1925 avgivits av medicinalstyrelsen, som i ärendet hört direktionen för anstalten.

Av utredningen i ärendet framgår, att Heinrici, som är född den 13 september 1867, utan att hava innehaft anställning såsom befattningshavare, alltsedan december månad 1899 arbetat vid Uppsala hospital och asyl mot timavlöning såsom extra målare utom under cirka ett och ett halft år, då

Ang. under-
stöd åt extra
målaren vid
Uppsala
hospital och
asyl
A. A. Heinrici.

han på grund av kristidens materialbrist inom målarfacket i stället tjänstgjort såsom vikarie för sjukskötare, varjämte han under tiden 2 december 1923—3 juli 1924 på grund av sjukdom varit urståndsatt att arbeta. Han har således under mera än 24 år fullgjort arbete vid hospitalet. Enligt ett ansökningen bifogat läkarintyg av den 12 januari 1925 är Heinrici numera på grund av astma, hjärtfel och kronisk leversjukdom ej i stånd att längre fullgöra sina åligganden.

I sitt ovannämnda yttrande har direktionen för Uppsala hospital och asyl förordat, att Heinrici måtte tillerkännas årligt understöd med högsta möjliga belopp.

I sitt utlåtande har medicinalstyrelsen erinrat om att Kungl. Maj:t och riksdagen beviljat person i liknande ställning som Heinrici understöd från allmänna indragningsstaten. Härom yttrar styrelsen följande.

Medicinal-
styrelsen.

I en vid 1923 års riksdag väckt motion hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att snickaren N. Nelin vid Malmö asyl måtte tilldelas ett årligt understöd räknat från den 1 januari 1923 till ett belopp lika med vad han skulle uppburit, om han varit berättigad till pension efter 25 § i hospitalsstadgan. I sin skrivelse nr 322 anförde riksdagen, att Nelin, såsom av verkställd utredning framginge, visserligen icke i egentlig mening varit anställd vid Malmö asyl, varför han ej heller vore berättigad till pension enligt 25 § sinnessjukstadgan. Då han emellertid under 32 år utfört snickeriarbeten samt liknande göromål vid anstalten och ifrågavarande arbeten syntes hava utgjort hans huvudsakliga sysselsättning, hade riksdagen funnit det vara billigt, att något understöd av allmänna medel tillerkändes honom under hans återstående livstid. Detta understöd hade med hänsyn till storleken av de pensionsbelopp, som i allmänhet plägade efter lika lång tjänstgöring tilldelas i statens tjänst anställda arbetare i liknande ställning, ansetts skäligen böra bestämmas till 600 kronor årligen, att från och med den 1 januari 1923 utgå å allmänna indragningsstaten.

Beträffande storleken av det belopp, som borde beviljas Heinrici, anför styrelsen, att hänsyn torde böra tagas jämväl till vad ordinarie befattningshavare av hospitalspersonalen med motsvarande arbetsuppgifter, nämligen hantverkare, ägde åtnjuta i pension. Hantverkare, som å löneplanen för ordinarie manliga tjänstemän placerats i 2:a lönegraden, åtnjöte jämlikt § 3 i kungörelsen den 30 juni 1921 (nr 456) en årlig pension vid 62 levnads- och 30 tjänstår av 1,716 kronor. Dylig befattningshavare, som avginge med pension med det antal tjänstår, som Heinricis tjänstgöring vid hospitalet utan avdrag för ovan berörda sjukdomsperiod motsvarade, skulle därför äga åtnjuta en avkortad pension av 1,430 kronor. Med hänsyn härtill syntes ett understöd till minst samma belopp, som Kungl. Maj:t och riksdagen beviljat ovannämnda Nelin, kunna tillerkännas Heinrici.

Under återopande av det sålunda anförda har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att Heinrici måtte, räknat från den 1 januari 1925, från allmänna indragningsstaten erhålla ett årligt understöd av 600 kronor.

Statskontoret, som till följd av remiss utlätit sig i ärendet den 17 februari 1925, har därvid anført, att Heinrici, i likhet med den i medicinalstyrelsens

Statskontoret.

utlåtande omförmälde snickaren Nelin, icke torde kunna räknas till sådan betjäning vid hospital, som jämlikt § 25 av stadgan angående sinnessjuka må kunna av sagda styrelse erhålla understöd eller årligt underhåll. Vid sådant förhållande förklarar sig statskontoret intet hava att erinra mot att framställning göres till riksdagen om beviljande på i ärendet anförda skäl av något understöd från allmänna indragningsstaten. Med hänsyn till att Heinrici i endast 25 år varit anställd i statens tjänst synes emellertid statskontoret sagda understöd böra fastställas till 500 kronor.

Departements-
chefen.

Jag delar den av myndigheterna uttalade uppfattningen, att Heinrici skäligen bör komma i åtnjutande av något understöd från statens sida. Beträffande storleken av detta understöd ansluter jag mig till statskontorets förslag. Understödet torde alltså böra bestämmas till 500 kronor för år. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att understödet bör utgå från och med ingången av år 1925. För min del tillstyrker jag, att understödet må utbetalas först från och med månaden näst efter den, under vilken Heinrici entledigas från sin anställning vid Uppsala hospital och asyl, dock tidigast från och med ingången av juli månad innevarande år.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att extra målaren vid Uppsala hospital och asyl August Amadeus Heinrici må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid nämnda anstalt, dock tidigast från och med den 1 juli 1925, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av 500 kronor.

3:o.

[3.] I en till medicinalstyrelsen ingiven, av styrelsen med skrivelse den 2 december 1924 överlämnad skrift har f. d. maskinisten Hans Hanssons änka Ingrid Hansson, född Persson, anhållit att bliva tilldelad årligt understöd.

Ang. under-
stödet åt f. d.
maskinisten
vid Malmö
asyl H. Hans-
sons änka.

Av de till ärendet hörande handlingarna inhämtas, att Hansson, som var född den 7 mars 1857 och avled den 15 augusti 1924, varit anställd som maskinist vid Malmö asyl under 34 år 8 månader samt den 31 maj 1924 erhållit avsked från tjänsten med pension av 1,920 kronor för år. Vid sitt fränfälle efterlämnade han änkan, ovannämnda Ingrid Hansson, som är född den 22 april 1864, och två barn. Behållningen i dödsboet efter Hansson uppgick enligt bouppteckningen till 6,184 kronor 99 öre, och enligt inbördes testamente mellan makarna Hansson skall den överlevande med full äganderätt erhålla all den avlidnes kvarlåtenskap.

Direktionen
för Malmö
asyl.

Uti ett av direktionen för Malmö asyl avgivet yttrande över ansökningen har direktionen tillstyrkt beviljande av understöd med skäligt belopp.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse anfört följande.

Då sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka först från och med år 1919 uppförts på ordinarie stat och således dessförinnan icke ägt ingå såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa,

var Hansson, som den 1 januari 1919 uppnått en ålder av över 60 år, jämlikt 2 § i reglementet den 15 december 1916 för nämnda kassa undantagen från delaktighet i kassan. Då Hansson sålunda varit avskuren från möjligheten att genom inträde i nämnda kassa tillförsäkra sin änka någon pension, synes det styrelsen behjärtansvärt, att hans änka, som icke synes äga tillräckliga medel för sitt uppehälle och med hänsyn till sin ålder icke torde kunna genom arbete förskaffa sig tillräcklig inkomst, nu tilldelas ett årligt understöd. Vid föregående tillfällen har Kungl. Maj:t och riksdagen jämväl beviljat efterlevande efter dylika befattningshavare årliga understöd på allmänna indragningsstaten.

Beträffande storleken av det understöd, som kan komma att beviljas änkan Hansson, tillåter sig styrelsen erinra om att 1923 års lagtima riksdag, enligt skrivelse den 6 juni 1923, nr 322, tillerkänt bland andra förste maskinisten vid Kristinehamns hospital Frans Oskar Rydén's änka Lovisa Rydén, född Andersson, ett årligt understöd av 350 kronor å allmänna indragningsstaten, så länge hon förbleve i änkestånd. Med hänsyn härtill synes även i detta fall understödet böra bestämmas till enahanda belopp eller 350 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts, har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att änkan Hansson måtte tillerkännas ett årligt understöd av 350 kronor att utgå å allmänna indragningsstaten från och med den 1 september 1924, så länge hon förbliver i änkestånd.

Statskontoret har i utlåtande den 24 december 1924 tillstyrkt medicinalstyrelsens framställning i ämnet. Statskontoret.

Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört synes det billigt, att änkan Hansson å allmänna indragningsstaten beredes ett årligt understöd. Mot storleken av det belopp, styrelsen föreslagit, har jag intet att erinra. Understödet lär, på sätt styrelsen hemställt, böra utgå från och med månaden näst efter den, under vilken Hansson avlidit. Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att f. d. maskinisten vid Malmö asyl Hans Hanssons änka Ingrid Hansson, född Persson, må, räknat från och med den 1 september 1924, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av 350 kronor.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad föredragande departementschefen hemställt i de under 1:0—3:0 här ovan antecknade ärendena.

Hans Maj:t Konungen behagar härtill lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Herman Hultkrantz.